

Stanisław Kuraś, 1927–2009

Przed trzema laty, 10 I 2009 r., zmarł w Warszawie w wieku osiemdziesięciu jeden lat prof. dr hab. Stanisław Kuraś, jeden z najwybitniejszych, ale także jeden z najbardziej krytykowanych i niedocenionych polskich mediewistów ostatniego półwiecza¹.

S. Kuraś urodził się 7 X 1927 r. w Białej Krakowskiej². Miejscowość ta, założona w latach sześćdziesiątych XVI w., wraz z pobliskim Bielskiem była na przełomie XIX i XX stulecia centrum jednego z największych okręgów przemysłowych w monarchii austro-węgierskiej. W latach okupacji hitlerowskiej, jako Bielitz–Ost, stanowiła jedną z dzielnic Bielska, które zostało włączone do Rzeszy, natomiast od 1951 r. tworzy wraz z Bielskiem jeden organizm miejski (Bielsko–Biała). Stanisław był jedynym dzieckiem Franciszka Kurasia i Marii z Wiśniowskich. Po śmierci męża w 1935 r. Maria Kurasiowa przeprowadziła się wraz z synem do Krakowa, gdzie przeżyli wybuch wojny. W 1941 r. opuścili jednak Kraków i zamieszkali w Nowym Targu. Tam od 1942 r. „aż do końca okupacji”³ S. Kuraś pracował, jak sam wspominał, „jako piszący na maszynie”, jednocześnie kształcąc się na tajnych kompletach. Po wojnie, od kwietnia 1945 r. kontynuował naukę w Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych im. Seweryna Goszczyńskiego, w którym w lutym 1946 r. złożył egzamin dojrzałości. Wówczas powrócił z matką do Krakowa. W lipcu 1946 r. podjął pracę w Polskiej Agencji Drzewnej „Paged”, zajmując stanowisko „fakturzysty”. Pani Maria Kurasiowa znalazła natomiast zatrudnienie jako referent w Dyrekcji Lasów Państwowych. Trudna sytuacja materialna była głównym powodem odłożenia zamysłu rozpoczęcia studiów „z r. 1946 na r. 1947, a następnie na r. 1948”. We wrześniu 1948 r. dwudziestoletni S. Kuraś zdał egzamin wstępny i został wpisany na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Studia historyczne S. Kurasia, do lipca 1950 r. realizowane równolegle z pracą w Centrali Drzewnej, przypadły na wyjątkowo trudne czasy pełnego stalinizmu, kiedy ograniczono autonomię uczelni, odcięto ją od kontaktów z nauką zachodnioeuropejską i poddawano przymusowej ideologizacji. Szczęśliwie jednak młody adept historii mógł się jeszcze zetknąć z przedwojennymi historykami, którzy nie ulegli indoktrynacji i pozostali niezależnymi badaczami⁴. Słuchał wykładów Ludwika Piotrowicza, Romana Grodeckiego, Jana Dąbrowskiego, Henryka Mościckiego, Zofii Kozłowskiej–Budkowej i Sylwiusza Mikuckiego, który w drodze ogólnopolskiej ankiety objął wówczas kierownictwo Katedry Nauk Pomocniczych Historii po zmarłym 19 lutego 1949 r. Władysławie Semkowiczu⁵. Realia, w których przyszło Kurasiowi rozpoczynać studia, znajdują doskonale odbicie w pisanim przez niego życiorysie, dołączonym do podania o przyjęcie na Uniwersytet. Wyjaśniał w nim, że zmarły ojciec był „z zawodu notariuszem”, ale „pochodził z warstwy chłopskiej”, matka zaś jest nauczycielką i wywodzi się „z inteligencji pracującej”. Trzeba tu przypomnieć, że „najlepsze” było wówczas pochodzenie robotnicze, na drugim miejscu plasowało się pochodzenie chłopskie, a dopiero na końcu inteligentkie. W ankiecie wpisowej umieszczone były ponadto rubryki dotyczące przynależności partyjnej, działalności w czasie okupacji oraz pytanie o krewnych lub znajomych za granicą. Życiorys S. Kurasia jest znakomitym świadectwem czasu. Informacje *stricte* biograficzne zajmują w nim jedynie około jednej trzeciej całego tekstu. Pozostała część to szczegółowe wyjaśnienia, dlaczego S. Kuraś, mimo że był członkiem Komitetu Oświatowego działającego na terenie zakładu, w którym pracował i otrzymał odpowiednie zaświadczenia „stwierdzające [...] pracę kulturalno–oświatową”, nie został przyjęty do Robotniczego Domu Kultury. Otóż głównym powodem odmowy był fakt, że nie należał on „do żadnej partii politycznej względnie organizacji młodzieżowej”. Jego „dotychczas negatywny stosunek do organizacji polityczno–wychowawczych nie płynął”, jak pisał, „z wrogiego nastawienia do nowej rzeczywistości”, ale był spowodowany tym, że w latach szkolnych nie działała w Nowym Targu żadna organizacja młodzieżowa. Niezapisanie się po zatrudnieniu do jednego powstałych w grudniu 1947 r. kół PPR i PPS tłumaczył zaś w następujący sposób: „Ze względu na wiek miejsce moje jest w szeregach organizacji młodzieżowych”!

¹ Jedyne, jak dotąd, wspomnienia o prof. Stanisławie Kurasiu, autorstwa P. Stanko, zostały opublikowane na łamach dwóch niszowych czasopism: „Biuletynu Fundacji Jana Pawła II”, 7, 2009, no. 26, s. 4 n. oraz „Rocznika Sądeckiego”, 38, 2010, s. 554–558.

² Informacje do biografii S. Kurasia pochodzą z materiałów znajdujących się w jego teczkach osobowych przechowywanych w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie [dalej: AUJ], sygn. WHm (Wydział Humanistyczny) 118, nr 33 (akta związane z przyjęciem na studia), niepaginowane; sygn. WHm, KM (Komisja Magisterska) nr 56 (akta dotyczące obrony magisterium), niepaginowane.

³ Wszystkie cytaty pochodzą z odręcznie pisanego życiorysu dołączonego przez S. Kurasia do podania o przyjęcie na studia, AUJ, sygn. WHm, 118, nr 33.

⁴ *Spis wykładów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Rok akademicki 1948/49*, Kraków 1948, s. 110–117.

⁵ J. Wyrozumski, *In memoriam. Sylwiusz Mikucki 24 I 1898–23 VII 1983*, St. Źródł., 29, 1985, s. 245 n.

W latach 1949–1952 S. Kuraś zdał sześć egzaminów częściowych wymaganych do magisterium: z historii starożytnej, średniowiecznej i nowożytnej, metodologii i nauk pomocniczych historii, filozofii oraz z zagadnień marksizmu–leninizmu. Uniwersyteckim mistrzem Kurasia stał się uczeń W. Semkowicz, S. Mikucki, historyk i prawnik, znawca dyplomatyki średniowiecznej, którego studia w tym zakresie, na czele z ogłoszoną w 1934 r. rozprawą habilitacyjną, zatytułowaną *Badanie autentyczności dokumentu w praktyce kancelarii monarszej i sądów polskich w wiekach średnich*, trwale wpisały się do osiągnięć polskiej mediewistyki⁶. Pod kierunkiem Mikuckiego S. Kuraś przygotował pracę magisterską pt. „Początki kancelarii książęcej w Małopolsce”, przyjętą „z wynikiem bardzo dobrym”. Egzamin ostateczny złożył 13 IX 1952 r. przed profesorami: J. Dąbrowskim i S. Mikuckim, uzyskując tytuł magistra. Podjęta wówczas tematyka, związana z szeroko pojętym badaniem dokumentu, miała wypełnić całe jego naukowe życie.

Po ukończeniu studiów S. Kuraś długo nie mógł znaleźć żadnego stałego zatrudnienia. Jedną z przyczyn (ale nie jedyną) była duża wada wymowy, która uniemożliwiała mu podjęcie pracy dydaktycznej. Utrzymywał się z prac zleconych, m.in. dla stworzonego przez prof. Celinę Bobińską Zespołu do Badań Walki Klasowej na Wsi w Epoce Oświecenia⁷, prowadząc rozległe kweryndy w Archiwach Kurii i Kapituły Metropolitalnej oraz w Archiwum Państwowym w Krakowie. Sporządził wówczas kartkowe katalogi ksiąg oficjalatu i wikariatu krakowskiego, po dziś dzień używane w Archiwum Kurialnym, oraz repertorium dokumentów oblatowanych w tych księgach⁸. Wtedy też powstały jego pierwsze prace drukowane (zob. bibliografia na końcu niniejszego tekstu). W 1959 r. ogłosił *Materiały do dziejów górnictwa i hutnictwa z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie 1479–1640*. W archiwach wymienionych w tytule tej publikacji kweryndę przeprowadził wcześniej Benedykt Zientara. Nie dotarł on jednak do akt wykorzystanych przez S. Kurasia, a stało się tak dlatego, „ponieważ ani on, ani ówczesny dyrektor archiwum nie domyślił się, że większość danych do górnictwa i hutnictwa mieści się właśnie w aktach sądownictwa w sprawach duchownych (*Acta fori spiritualis*)”⁹. W roku następnym S. Kuraś wydał *Ordynacje i ustawy wiejskie z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie, 1451–1689*. Ta bardzo ważna publikacja źródłowa, wbrew lansowanej wówczas opinii pokazuje, że w dobrach kościelnych wymiar pańszczyzny był niejednokrotnie niższy niż w dobrach właścicieli świeckich.

Los sprawił, że na swojej drodze młody mgr S. Kuraś spotkał prof. Karola Buczka, który nie tylko docenił jego umiejętności i niebywałą pracowitość, ale także okazał mu dużo życzliwości. Prof. Buczek był działaczem Polskiego Stronnictwa Ludowego i za tę działalność sądzony był w 1947 r. w tzw. procesie krakowskim. Oskarżał go prokurator wojskowy Stanisław Zarako–Zarakowski, który zwykł był żądać dla podsądnych kary śmierci. Takiej też kary domagał się dla K. Buczka. Sąd jednak nie przychylił się do tego wniosku i orzekł karę „jedynie” piętnastu lat więzienia. Po odsiedzeniu siedmiu lat, w 1954 r. profesor został urlopowany i do więzienia wrócił tylko na jeden dzień. W 1957 r. został zaangażowany w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk, gdzie powierzono mu zadanie zorganizowania Pracowni Słownika Historyczno–Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu. W tej to Pracowni zatrudnił w 1958 r. S. Kurasia.

Według koncepcji K. Buczka opracowanie *Słownika* miało umożliwić jak najbardziej dokładne odtworzenie sieci osad w średniowiecznej Polsce i tym samym stworzenie odpowiedniej bazy dla różnego typu badań porównawczych z zakresu demografii, genealogii, geografii historycznej, historii społeczno–gospodarczej, kultury, osadnictwa czy onomastyki. Kwerynda w tak szeroko planowanym zakresie musiała więc objąć nie tylko wszystkie dostępne przekazy drukowane, ale także materiał rękopiśmienny, w tym zachowane księgi sądowe (głównie ziemskie i grodzkie), pisane mało starannym, pośpiesznym piśmem aktowym, z zastosowaniem dużej ilości abrewiacji, często nietypowych¹⁰. Wybór S. Kurasia, który legitymował się nie tylko świetną znajomością łaciny i dysponował dużymi umiejętnościami w zakresie paleografii, ale także, mimo młodego wieku, posiadał już — jak rzadko kto — doświadczenie w pracy z tego typu materiałem archiwalnym, nie był zatem przypadkowy. Podczas kilku lat pracy w krakowskiej Pracowni Słownika S. Kuraś założył kartoteki dla województw: krakowskiego, sandomierskiego i lubelskiego, do których materiały zbierał m.in. we współpracy z późniejszym kierownikiem Zakładu Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, a wówczas magistrem, Zbigniewem Perzanowskim¹¹. Zinwentaryzował także zbiory archiwum klasztoru Panien Norbertanek na Zwierzyńcu w Krakowie¹².

⁶ RAU whf, Seria II, 34 (69), Kraków 1934, s. 257–360 (i osobna odbitka, Kraków 1934).

⁷ Zob. C. Bobińska, *Wstęp*, w: *Studia z dziejów wsi małopolskiej w drugiej połowie XVIII wieku*, red. C. Bobińska, Warszawa 1957, s. 8–14, zvl. s. 8, przyp. 3; A. Podraza, *Z krakowskich doświadczeń w zakresie zespołowych prac badawczych w dziedzinie historii*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 753, 1986, Prace Historyczne, z. 78 [Prace dedykowane Celinie Bobińskiej], s. 9–16.

⁸ Tymczasowy katalog archiwum konsystorskiego w Krakowie, oprac. S. Kuraś, Kraków 1956, maszynopis; E. Knapiek, *Akta oficjalatu i wikariatu generalnego krakowskiego do połowy XVI wieku*, RAU whf, 110, Kraków 2010, s. 185.

⁹ S. Kuraś, *Materiały do dziejów górnictwa i hutnictwa z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie 1479–1640*, w: *Studia z dziejów górnictwa i hutnictwa*, t. 3, Warszawa 1959, s. 263.

¹⁰ T. Jurek, *Wprowadzenie*, w: *Słownik historyczno–geograficzny ziem polskich w średniowieczu*. Edycja elektroniczna, red. T. Jurek, oprac. informatyczne R. Prinke, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk 2010, <http://www.sloownik.ihpan.edu.pl/intro.php> (dostęp: 2.05.2011 r.).

¹¹ F. Sikora, *O Karolu Buczku jako twórcy Słownika Historyczno–Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu z garścią wspomnień o nim*, w: *Karol Buczek (1902–1983) człowiek i uczonec*. Materiały z konferencji, Bydgoszcz, 28 X 2002, red. D. Karczewski, J. Maciejewski, Z. Zygalski, Kraków 2003, s. 33–52; tenże, *O życiu i działalności Karola Buczka*, w: K. Buczek, *Studia z dziejów społeczno–gospodarczych Polski piastowskiej*, t. 1, oprac. W. Bukowski, Kraków 2010, s. 15–36. We wstępie do *Słownika historyczno–geograficznego województwa lubelskiego w średniowieczu*, oprac. S. Kuraś, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, t. 3, Warszawa 1983, s. 17 znalazła się błędna informacja, pochodząca od samego autora, że był on zatrudniony w pracowni krakowskiej od 1957 r.

¹² Katalog idealny dokumentów pergaminowych klasztoru P.P. Norbertanek na Zwierzyńcu, oprac. S. Kuraś, Kraków 1963, maszynopis; Katalog tymczasowy rękopisów Archiwum i Biblioteki Opactwa Norbertanek na Zwierzyńcu, oprac. S. Kuraś przy współpracy siostry A. Rybak i innych siostr, Kraków 1967, maszynopis.

29 VIII 1963 r. S. Kuraś zawarł związek małżeński z Ireną Sułkowską, absolwentką historii Uniwersytetu Warszawskiego, uczennicą Tadeusza Manteuffla, która od 1954 r. kierowała gromadzącym akta staropolskie Działem I Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie¹³, a w 1971 r. przeszła do pracy w Pracowni Edytorstwa IH PAN¹⁴. W 1964 r. S. Kuraś przeprowadził się na stałe do Warszawy, uzyskując etat we wspomnianej Pracowni Edytorstwa i zabierając ze sobą z krakowskiej Pracowni Słownika kartotekę województwa lubelskiego¹⁵. Dwa lata później (1966), posiadając już liczący się dorobek naukowy, przede wszystkim w zakresie edycji średniowiecznych dokumentów, uzyskał tytuł doktora nauk humanistycznych, przedstawiając napisaną pod kierunkiem prof. K. Buczka dysertację *Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*. Podstawę habilitacji, przeprowadzonej w 1971 r. w IH PAN, stanowiła natomiast rozprawa *Przywileje prawa niemieckiego miast i wsi małopolskich w XIV–XV wieku*, opublikowana w tym samym roku, która wywołała jedną z najwyższych dyskusji w polskiej powojennej historiografii. W 1972 r. dr hab. S. Kuraś został powołany przez biskupa krakowskiego, kardynała Karola Wojtyłę, w skład komisji historycznej opracowującej materiały do procesu beatyfikacyjnego królowej Jadwigi Andegaweńskiej¹⁶.

Jedynie dwie, większe prace konstrukcyjne S. Kurasia, które ukazały się w postaci książkowej (doktorat i habilitacja), powstały w zasadzie na marginesie szeroko zakrojonych prac edytorskich, które z powodzeniem prowadził od końca lat pięćdziesiątych, najpierw samodzielnie, a później wspólnie z żoną, I. Sułkowską–Kurasiową. Istotę własnego zawodu — historyka, jako kustosa ludzkiej pamięci — widział bowiem przede wszystkim w publikowaniu źródeł, które krytycznie opracowane i udostępnione będą służyć do dalszych, bardziej pogłębionych i szczegółowych studiów. Jego osiągnięcia na tym polu można porównać jedynie z zasługami dwóch wielkich poprzedników i zarazem pionierów polskiego edytorstwa naukowego, Franciszka Piekosińskiego (1844–1906) i Bolesława Ulanowskiego (1860–1919). Niekwestionowany dorobek naukowy w zakresie edytorstwa był podstawą nadania docentowi S. Kurasiowi 15 stycznia 1996 r. tytułu profesora¹⁷.

Wolno domniemywać, że fascynację źródłami, zwłaszcza dokumentowymi, zrozumienie ich znaczenia dla badań oraz świetną orientację w drukowanych edycjach źródłowych wyniósł S. Kuraś z seminarium prof. S. Mikuckiego. Prowadzona przez wiele lat żmudna kwerenda archiwalna uzmysłowiła mu natomiast, jak wiele średniowiecznych dokumentów nie zostało dotąd wydanych drukiem. Tak narodził się zamysł uzupełnienia wydawanego przez F. Piekosińskiego w latach 1876–1905 *Kodeksu dyplomatycznego Małopolski*, który kończył się na 1450 r.¹⁸ *Zbiór dokumentów małopolskich* zaplanowany był pierwotnie przez S. Kurasia na dwa tomy, jeden do 1420 r. oraz drugi obejmujący lata 1421–1450, ale już we wstępie do tomu drugiego wydawca pisał, że „w następstwie przeprowadzanej [...] dalszej kwerendy w archiwach pozakrakowskich uzbierało się z tego okresu aż pół tysiąca dokumentów, tj. ilość dwukrotnie przekraczająca limit arkuszy wydawniczych, jaki Komisja Nauk Historycznych Oddziału PAN w Krakowie mogła przeznaczyć na wydrukowanie niniejszego tomu. W rezultacie II część Zbioru obejmuje 247 dokumentów z lat 1421–1441, zaś dokumenty z lat 1442–1450 wejdą do jego części III”¹⁹. Zapowiadany wówczas tom trzeci ZDMłp. ukazał się dopiero sześć lat po tomie drugim. Zaważyły na tym przede wszystkim względy finansowe. Nastąpiła też zmiana wydawcy. S. Kuraś pisał: „Trzeci tom niniejszego wydawnictwa [...] był przygotowany do druku już w r. 1963. Oczekiwał on na włączenie do planu wydawniczego Komisji Nauk Historycznych Oddziału PAN w Krakowie, aż zaopiekował się nim Instytut Historii PAN”²⁰. Wydawało się zatem, że pierwotny plan S. Kurasia, polegający na uzupełnieniu wydawnictwa Piekosińskiego, został wykonany. Po opracowaniu trzeciego tomu ZDMłp. okazało się jednak, że wydawca dysponuje jeszcze około siedmiuset dokumentami, które znalazł m.in. w kopiaruszach przeglądanych przez Piekosińskiego, odpisał w archiwach wcześniej mu niedostępnych bądź posiadających nieskatalogowane zbiory. Złożyły się one na dwa kolejne tomy ZDMłp. obejmujące lata 1211–1440, które zostały przygotowane, jak wszystkie kolejne, wspólnie z żoną, I. Sułkowską–Kurasiową. Warto przy tym zauważyć, iż w pierwszych pięciu tomach ZDMłp. nie został wydrukowany ani jeden dokument Władysława Jagiełły. Opublikowano je dopiero w tomach szóstym i siódmym. Wydawca nie wytłumaczył się z tego posunięcia. Powody tej decyzji można jednak wyjaśnić. Otóż S. Kuraś wiedział, że jego mistrz, prof. S. Mikucki, zapoczątkował badanie dokumentów tego króla na prowadzonym przez siebie seminarium a jego studenci, w tym Kuraś, przez kilka lat sporządzali kartotekę dokumentów Jagiełły. Niestety badania te, po których pozostała jedynie rękopiśmienna kartoteka do dziś przechowywana w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, nie zostały uwieńczone ani edycją, ani podsumowującą je rozprawą. Prof. Mikucki przeszedł na emeryturę w 1968 r. Sześć lat później ukazał się zaś szósty tom ZDMłp. zawierający dokumenty Władysława Jagiełły z lat 1386–1417, a w 1975 r. jego kontynuacja obejmująca dokumenty tego władcy z lat 1418–1434. W zamykającym to wydawnictwo tomie ósmym znalazły się dyplomy z lat 1435–1450 oraz uzupełnienia z lat 1286–1442. We wszystkich ośmiu tomach ogłoszono łącznie 2570 dokumentów.

W efekcie prowadzonych kwerend S. Kuraś zgromadził także wiele dokumentów dotyczących diecezji krakowskiej, które zdecydował się opublikować w osobnym, planowanym na trzy tomy, wydawnictwie zatytułowanym *Zbiór dokumen-*

¹³ H. Wajs, *In memoriam. Irena Sułkowska–Kuraś (1917–2006)*, „Archiwista Polski”, 12, 2007, nr 2 (46), s. 136–140. Wspomnienie to zostało opublikowane również w języku angielskim na łamach „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 12, 2007, s. 375–380.

¹⁴ H. Wajs, *In memoriam. Irena Sułkowska–Kuraś*, s. 138.

¹⁵ S. Kuraś, *Wstęp*, w: *Słownik historyczno-geograficzny województwa lubelskiego*, s. 17.

¹⁶ M. Jagosz, *Beatyfikacja i kanonizacja świętej Jadwigi królowej*, Kraków 2003, s. 113, 115 n.

¹⁷ http://kbn.icm.edu.pl/pub/kbn/sn/archiwum/9602/nom_stycz.html (dostęp: 2.05.2011 r.).

¹⁸ KDMłp, t. I–IV, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1876–1905.

¹⁹ ZDMłp., cz. 2: *Dokumenty z lat 1421–1441*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1963, s. V.

²⁰ Tamże, cz. 3: *Dokumenty z lat 1442–1450*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969, s. V.

tów katedry i diecezji krakowskiej, stanowiącym uzupełnienie do *Kodeksu dyplomatycznego katedry krakowskiej ś. Wacława F. Piekosińskiego*²¹. Tom pierwszy obejmuje dokumenty z lat 1063–1413, natomiast tom drugi z lat 1416–1450, razem 555 dokumentów.

We wstępach do tych wydawnictw S. Kuraś zestawiał przede wszystkim archiwa i biblioteki, w których zachowały się publikowane dokumenty, oraz zespoły, w których przeprowadzał kwerendę. Czasami zamieszczał jednak swoje spostrzeżenia odnośnie do niektórych dokumentów, zwracając uwagę na ich szczególne znaczenie dla jakiegoś problemu. Niekiedy polemizował z recenzentami. We wstępie do tomu trzeciego ZDMłp. pisał: „Recenzenci [...] uznali za niewłaściwe umieszczenie [...] dokumentów zachowanych jedynie w formie mniej lub więcej obszernych streszczeń, proponując, aby tego rodzaju dokumenty drukować osobno. Idąc konsekwentnie po obranej przez recenzentów linii, należałoby może osobno drukować dokumenty zachowane w oryginałach, osobno zachowane w formie konceptów, w kopiach, w kopiach skróconych itd. W ten sposób nasz najstarszy dokument, tzw. *Dagome iudex*, który zachował się w formie streszczenia, nie mógłby wejść do żadnego kodeksu dyplomatycznego”²².

W 1971 r. S. Kuraś wraz z żoną zaczął zbierać materiały do *Nowego kodeksu dyplomatycznego Mazowsza*²³. Była to kontynuacja wydanego jeszcze w 1919 r. przez Jana Karola Korwin–Kochanowskiego *Zbioru ogólnego przywilejów i spominków mazowieckich (Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis)*²⁴. Ów *Nowy kodeks* ukazał się w 1989 r. (zawiera 345 dokumentów), natomiast jego kontynuacja w 2000 r. (zawiera 289 dokumentów).

W 1977 r. zaczęła się wielka i ostatnia przygoda edytorska S. Kurasia i jego żony I. Sułkowskiej–Kurasiowej. Otrzymali oni wówczas stypendium École française de Rome, które umożliwiło im kwerendę w Archiwum Watykańskim. Plonem tej kwerendy jest monumentalne wydawnictwo *Bullarium Poloniae*, którego pierwszy tom ukazał się w 1982 r. Dnia 5 stycznia 1983 r. państwo Kurasiowie wraz z Aleksandrem Gieysztorem, Jerzym Kłoczowskim oraz Jeanem Vigueurem, wiceprezesem École française de Rome, wręczyli pierwszy tom *Bullarium* na specjalnej audyencji Janowi Pawłowi II²⁵. Następne tomy, do szóstego włącznie, ukazywały się co trzy lata. Tom siódmy opublikowany został natomiast na przełomie 2006 i 2007 r. Nie żyła już wówczas pani I. Kurasiowa, a S. Kuraś ciężko chory nie był w stanie samodzielnie opracować zebranych wcześniej materiałów. Zadania tego podjęli się Janusz Smołuca i Przemysław Stanko. Niestety nie mogli najwidoczniej zorientować się w sposobie rejestrowania przez państwa Kurasiów materiałów źródłowych i popełnili wiele błędów. Znajduje się ich w tym tomie tak dużo, że recenzent, Marek Daniel Kowalski, napisał: „Omawiany tom w formie, w jakiej został oddany w ręce historyków, nie powinien być się w ogóle ukazać”²⁶.

S. Kuraś był zafascynowany źródłem historycznym. Jego pierwszą pracą drukowaną były *Statuty i przywileje bractwa kapłanów dekanatu zatorskiego 1378–1525*, opublikowane w 1955 r. W wielu następnych znalazły się edycje nieznanych dotąd źródeł. Kuraś wyznawał bowiem zasadę, że „obowiązkiem wydawców jest zebranie i udostępnienie historykom wszelkich zachowanych źródeł”²⁷. Pracował w bardzo trudnych warunkach. Wspominał o tym w przedmowie do pierwszego tomu ZDMłp.: „Zdaję sobie dobrze sprawę ze wszystkich niedostatków niniejszego wydawnictwa, a zwłaszcza z tego, że dałoby się zebrać nieco więcej materiału, gdyby się przeprowadziło kwerendę w pomniejszych archiwach lokalnych oraz przeszukało *Metrykę Koronną* aż do końca itp. Niestety, z 7 lat, w czasie których pracowałem nad tym wydawnictwem, przez 4 lata nie miałem stałego zajęcia, a przez następne 3 lata podstawę mego utrzymania stanowiła, i stanowi nadal, skromna pensja asystenta [...]”²⁸. W Krakowie mieszkał w wynajętym, bardzo małym pokoju. Imał się różnych prac zleconych, by zarobić na utrzymanie. „Skromną pensję asystenta” zaczął pobierać dopiero w 1958 r., tj. sześć lat po skończeniu studiów. Stypendium, które państwo Kurasiowie otrzymywali z École française de Rome na kwerendę w Archiwum Watykańskim, też prawdopodobnie nie było wysokie, gdyż żyli tam bardzo skromnie i oszczędnie, a jedynym „luksemem”, na który sobie pozwalali, były niedzielne wyjazdy do podrzymskich miejscowości. W dni powszednie przed południami pracowali w Archiwum, po południu zaś opracowywali w domu wyeskercptowane materiały.

Wada wymowy powodowała, że S. Kuraś miał niewielki krąg znajomych i przyjaciół. Sam też nie starał się nawiązywać bliższych kontaktów. Gdy jednak orientował się, że ktoś nie zwraca uwagi na jego kalectwo, otwierał się łatwo i prezentował swą bogatą osobowość. Był bardzo inteligentny, posiadał ogromną wiedzę i wielkie poczucie humoru. Trzeba też przywołać jeszcze jedną cechę jego charakteru, jaką był zupełny brak zawiści. Bardzo chętnie udzielał informacji dotyczących źródeł osobom, którym mogły się przydać. Udostępniał swoje materiały jeszcze przed drukiem. Cieszył się z cudzych sukcesów. Jego pracowite i bardzo trudne życie zakończyło się 10 I 2009 r.

Marcin Starzyński
Bożena Wýrozumska
Kraków

²¹ KDKK, cz. I–II, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1874, 1883.

²² ZDMłp., cz. III, s. VII.

²³ NKDMaz., cz. 2: *Dokumenty z lat 1248–1355*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, współudział K. Pacuski, H. Wajs, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989, s. V.

²⁴ *Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich*, t. I, wyd. J. Korwin–Kochanowski, Warszawa 1919.

²⁵ J. Kłoczowski, *Bullarium Poloniae*, „Tygodnik Powszechny”, 37, 1983, nr 4 (30 stycznia), s. 3.

²⁶ M.D. Kowalski, *Krytyczne uwagi o najnowszym, siódmym tomie Bullarium Poloniae*, *Rocz. Hist.*, 73, 2007, s. 229.

²⁷ NKDMaz., cz. 3: *Dokumenty z lat 1356–1381*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, indeks osób i miejscowości oprac. J. Piętka, Warszawa 2000, s. VI.

²⁸ ZDMłp., cz. 1: *Dokumenty z lat 1257–1420*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, s. XII.

Bibliografia prac Stanisława Kurasia za lata 1955–2006**1955**

- 1) *Statuty i przywileje bractwa kapłanów dekanatu zatorskiego 1378–1525*, „Polonia Sacra”, 7, 1955, nr 4, s. 253–274. [W aneksie edycja dziewięciu dokumentów dotyczących bractwa, w tym statutów z 1378 r., z rękopisu Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie]

1957

- 2) [Wspólnie ze Z. Perzanowskim i I. Rychlikową] *Indeks miejscowości*, w: *Studia z dziejów wsi małopolskiej w drugiej połowie XVIII wieku*, red. C. Bobińska, Kraków 1957, s. 687–706.

1958

- 3) *Dokument lokacyjny wsi Żmiącej z r. 1370*, St. Hist., 1, 1958, z. 3–4, s. 85–88. [W aneksie edycja dokumentu wystawionego 13 I 1370 r. przez Agnieszkę, księżkę konwentu Klarysek w Starym Sączu, mocą którego nadała sołectwo we wsi Żmiąca celnikowi Klemensowi]
- 4) *Początki krakowskiej jurydyki Pędzichowa*, St. Hist., 1, 1958, z. 2, s. 59–65. [W aneksie edycja dwóch dokumentów dotyczących Pędzichowa z lat 1434–1464]

1959

- 5) *Katalog opatów klasztoru premonstratenskiego w Brzesku–Hebdomie 1179–1732*, „Nasza Przeszłość”, 9, 1959, s. 39–49. [W aneksie edycja katalogu opatów brzeskich zestawionego w 1732 r. przez Mikołaja Ignacego Łukowskiego, wikariusza generalnego premonstratensów w Polsce, z rękopisu Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie]
- 6) *Materiały do dziejów górnictwa i hutnictwa z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie 1479–1640*, w: *Studia z dziejów górnictwa i hutnictwa*, t. 3, Warszawa 1959, s. 263–357.
- 7) Rec.: Świszczowski Stefan, *Materiały do dziejów kolegiaty św. Małgorzaty w Nowym Sączu*, „Rocznik Sądecki”, 3, 1957, s. 1–85 — „Nasza Przeszłość”, 9, 1959, s. 409–411.

1960

- 8) *Ordynacje i ustawy wiejskie z Archiwów Metropolitalnego i Kapitulnego w Krakowie, 1451–1689*. Dodatek: *Ustawa wsi Zederman starostwa rabsztyńskiego z r. 1694*, oprac. A. Kielbicka, Kraków 1960, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. XIV, nlb. 2, 128, nlb. 2, „Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie. Materiały Komisji Nauk Historycznych”, nr 3.
[Rec.: Grodziski S., St. Hist., 3, 1960, z. 3–4 (10–11), s. 121–124; Kamiński A., „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, 25, 1963, s. 185–188; Luciński J., Czas. Pr. Hist., 16, 1964, z. 1, s. 370 n.]

1962

- 9) *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 1: Dokumenty z lat 1257–1420*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1962, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XL, 442, nlb. 2, tabl. 8, „Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie. Materiały Komisji Nauk Historycznych”, nr 5.
[Rec.: Gąsiorowski A., St. Żrodł., 8, 1963, s. 187 n.; Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 17, 1968, H. 3, s. 562–564; Mitkowski J., St. Hist., 6, 1963, z. 1–2 (20–21), s. 131–133; Разумовская Л.В., *Новый источник по экономической истории средневековой Польши*, w: *Славянское источниковедение. Сборник статей и материалов*, Москва 1965, s. 109–113]

1963

- 10) *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 2: Dokumenty z lat 1421–1441*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1963, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXIII, 388, nlb. 1, „Polska Akademia Nauk Oddział w Krakowie. Materiały Komisji Nauk Historycznych”, nr 9.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 17, 1968, H. 3, s. 562–564; Kuhn W., „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas”, Neue Folge, 21 (39), 1973, H. 1, s. 117–119; Разумовская Л.В., *Новый источник по экономической истории средневековой Польши*, w: *Славянское источниковедение. Сборник статей и материалов*, Москва 1965, s. 109–113]
- 11) *Fundacja kolegiatury epistolografii i sztuki pisania dokumentów w Akademii Krakowskiej w r. 1420*, St. Hist., 6, 1963, z. 3–4 (22–23), s. 119–123.
[W aneksie edycja dokumentu wystawionego 9 I 1420 r. przez Jana Kro, rektora Uniwersytetu Krakowskiego, oraz doktorów i mistrzów tegoż Uniwersytetu, mocą którego ustanowiona została nowa kolegiatura w Kolegium króla Władysława]

1965

- 12) *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, cz. 1: 1063–1415, wyd. S. Kuraś, Lublin 1965, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ss. XXII, 363, „Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce. Materiały Źródłowe do Dziejów Kościoła w Polsce”, t. 1.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 17, 1968, H. 3, s. 562–564; Kuhn W., „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas”, Neue Folge, 21 (39), 1973, H. 1, s. 116 n.; Szymański J., St. Źródł., 11, 1966, s. 172–176]
- 13) [Współautor:] *Województwo krakowskie*, w: *Miasta polskie w tysiącleciu*, t. 1, Wrocław–Warszawa–Kraków 1965, s. 605–684.

1966

- 14) *Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*, Warszawa 1966, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. 67, nlb. 5, tabl. 6, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.
[Rec.: Jelonek K., *W sprawie Liber beneficiorum Jana Długosza. (Rzecz o księżce Stanisława Kurasia, Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza, Warszawa 1966)*, St. Hist., 12, 1969, z. 3 (46), s. 429–439; Luciński J., *Liber beneficiorum Jana Długosza. Uwagi krytyczne w związku z pracą Stanisława Kurasia, Regestrum ecclesiae Cracoviensis. Studium nad powstaniem tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza, Warszawa 1966*, St. Źródł., 13, 1968, s. 147–160]
- 15) Rec.: Ludat Herbert, *Das Lebuser Stiftsregister von 1405. Studien zu den Sozial- und Wirtschaftsverhältnissen im mittleren Oderraum zu Beginn des 15. Jahrhunderts*, Th. 1, „Giessener Abhandlungen zur Agrar- und Wirtschaftsforschung des europäischen Ostens”, Bd. 9, Wiesbaden 1965 — Kw. Hist., 73, 1966, nr 3, s. 706–709.

1967

- 16) *Klasztor Augustianów w Parczewie 1447–1609*, „Sprawozdania z Czynności Wydawniczej i Posiedzeń oraz Kronika Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego”, nr 15 (za okres od 1 stycznia 1965 r. do 31 grudnia 1965 r.), 1967, s. 132–133.
- 17) Rec.: Kumor Bolesław, *Powstanie i rozwój sieci parafialnej w Małopolsce południowej do końca XVI w.*, „Prawo Kanoniczne”, 5, 1962, nr 3–4, s. 175–231; 6, 1963, nr 1–4, s. 441–534 — Kw. Hist., 74, 1967, nr 1, s. 186–189.
[Odpowiedź na recenzję: B. Kumor, *W odpowiedzi Recenzentowi*, Kw. Hist., 74, 1967, nr 4, s. 1163 n.]

1968

- 18) *Konstancja (ur. ok. 1313, zm. między 1360 a 1363), księżna śląska, opatka starosądecka*, w: PSB, t. 13, Wrocław–Warszawa–Kraków 1967–1968, s. 602 n.
- 19) *Odpowiedź recenzenta*, Kw. Hist., 75, 1968, nr 4, s. 1019–1021.
[Odpowiedź na list B. Kumora, Kw. Hist., 74, 1967, nr 4, s. 1163 n.]
- 20) *Osadnictwo i zagadnienia wiejskie w gorlickim do połowy XVI w.*, w: *Nad rzeką Ropą. Szkice historyczne*, Kraków 1968, s. 61–91.
[Rec.: Corfus I., „Studii. Revistă de Istorie”, 24, 1971, no. 4, s. 864–867]
- 21) Rec.: Luciński Jerzy, *Majątki ziemskie panującego w Polsce do 1385 roku*, Poznań 1967 — St. Hist., 11, 1968, z. 4 (43), s. 594–596.

1969

- 22) *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 3: *Dokumenty z lat 1442–1450*, wyd. S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXXIV, 371, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 20, 1971, H. 2, s. 339–341]
- 23) *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 4: *Dokumenty z lat 1211–1400*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska–Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1969, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXI, nlb. 1, 332, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.
[Rec.: Bieniak J., „Archeion”, 58, 1973, s. 100–106; Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung” 20, 1971, H. 2, s. 339–341; Sawicki J., *Czas. Pr. Hist.*, 22, 1970, z. 1, s. 265 n.]

1970

- 24) *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 5: *Dokumenty z lat 1401–1440*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXXVI, 450, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 21, 1972, H. 4, s. 749–751; Kuhn W., „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas”, Neue Folge, 21 (39), 1973, H. 1, s. 117–119; Sawicki J., *Czas. Pr. Hist.*, 23, 1971, z. 2, s. 243 n.]

1971

- 25) *Przywileje prawa niemieckiego miast i wsi małopolskich w XIV–XV wieku*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. 210, nlb. 1, rės., Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk.
[Rec.: Kuhn W., „Jahrbücher für Geschichte Osteuropas”, Neue Folge, 21 (39), 1973, H. 1, s. 119–122; Kürbisówna B., St. Źródł., 18, 1973, s. 244 n.; Łysiak L., Kw. Hist., 80, 1973, nr 1, s. 126–129; Maisel W., Czas. Pr. Hist., 24, 1972, z. 2, s. 233–238; Marsina R., „Historický časopis”, 21, 1973, č. 1, s. 134–137; Russocki S., *Jawa czy mrzonka?*, „Nowe Książki”, 24, 1972, nr 1 (525), s. 59 n.; Samsonowicz H., *Miasto i wieś na prawie niemieckim w późnym średniowieczu Polski. (Na marginesie pracy S. Kurasia, Przywileje prawa niemieckiego miast i wsi małopolskich XIV–XV wieku, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971)*; Przegl. Hist., 63, 1972, nr 4, s. 493–504; Wójcik W., *Dokument średniowieczny jako rodzaj literacki*, „Zeszyty Naukowe KUL”, 17, 1974, nr 3, s. 125–127]
- 26) *Jeszcze w sprawie tzw. Liber beneficiorum Jana Długosza*, St. Hist., 14, 1971, z. 2 (53), s. 271–276.
[Odpowiedź na recenzję K. Jelonek, St. Hist., 12, 1969, z. 3 (46), s. 429–439. Replika autorki: *O tzw. Liber beneficiorum Długosza po raz trzeci*, St. Hist., 14, 1971, z. 3 (54), s. 431 n.]
- 27) *Lang Seidel (Seydel, Seydil, Sydelo, Sydyło, Zidel, Zidło), (XIV/XV w.), mieszczanin krakowski i nowosądecki*, w: PSB, t. 16, Wrocław–Warszawa–Kraków 1971, s. 482.

1973

- 28) *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej, cz. 2: 1416–1450*, wyd. S. Kuraś, Lublin 1973, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, ss. XXXIV, 634, „Instytut Geografii Historycznej Kościoła w Polsce. Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w Polsce”, t. 4.

1974

- 29) *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 6: Dokumenty króla Władysława Jagielly z lat 1386–1417*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1974, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXXIV, 495, nlb. 1, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 25, 1976, H. 2, s. 321 n.]
- 30) *O sposobach badania przywilejów lokacyjnych*, Kw. Hist., 81, 1974, nr 4, s. 981 n.
[Odpowiedź na recenzję L. Łysiaka, Kw. Hist., 80, 1973, nr 1, s. 126–129]

1975

- 31) *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 7: Dokumenty króla Władysława Jagielly z lat 1418–1434*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXI, 438, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 25, 1976, H. 2, s. 321 n.]
- 32) *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 8: Dokumenty z lat 1435–1450. Uzupełnienie: Dokumenty z lat 1286–1442*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XL, 399, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Kuhn W., „Zeitschrift für Ostforschung”, 25, 1976, H. 2, s. 321 n.]
- 33) *Zaginione ustawy z czasów Władysława Jagielly o odpowiedzialności mieszczan za zabójstwo szlachcica oraz o dorocznej pańszczyźnie kmieci*, Przegl. Hist., 66, 1975, nr 1, s. 77–83.

1979

- 34) *Ostrowski Mikołaj (właściwie Mikołaj z Ostrowa i Przytoczyna, zwany też Kazimierski) h. Rawa (Rawicz), (zm. 1501), starosta lubelski, wojewoda sandomierski*, w: PSB, t. 24, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1979, s. 571 n.
- 35) *Ostrowski Warsz (właściwie Warsz z Ostrowa i Samborca) h. Rawa (Rawicz), (zm. ok. 1443/4), kasztelan lubelski*, w: PSB, t. 24, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1979, s. 583.

1981

- 36) [Wspólnie z I. Sułkowską–Kuraś] *Bulle expédiées et bulles enregistrées. L'exemple de la Pologne (1198–1304)*, „Mélanges de l'École française de Rome. Moyen Age–Temps Modernes”, 93, 1981, no. 1, s. 171–177.

1982

- 37) *Bullarium Poloniae*, t. 1: 1000–1342, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Romae 1982, École française de Rome, ss. XXVII, 386, mapki, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, Katolicki Uniwersytet Lubelski.

[Rec.: Barbiche B., „Revue Historique”, 107, 1983, fasc. 270 (548), octobre–décembre, s. 453–455; Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Kłoczowski J., *Bullarium Poloniae*, „Tygodnik Powszechny”, 37, 1983, nr 4 (30 stycznia), s. 3; Kłoczowski J., *Polska a Stolica Apostolska w świetle średniowiecznych bull — dokumentów papieskich*, „Znak”, 35, 1983, nr 344 (lipiec), s. 1177–1180; Kłoczowski J., *Bullarium Poloniae*, „Problemy”, 40, 1984, nr 3 (452), s. 2–7; „Informationes. Biuletyn Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych”, 3, 1984, s. 107; Ożóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335; Radziwiński A., Kw. Hist., 98, 1991, nr 4, s. 126–128. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97]

- 38) [Wspólnie z I. Sułkowską–Kuraś] *Les bulles pontificales et l'histoire de la Pologne*, w: *Bullarium Poloniae*, t. 1: 1000–1342, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Romae 1982, s. XIII–XVI [to samo w języku polskim: *Bulle papieskie jako źródło do dziejów Polski*, w: tamże, s. XVII–XXI].

1983

- 39) *Słownik historyczno–geograficzny województwa lubelskiego w średniowieczu*, oprac. S. Kuraś, w: *Dzieje Lubelszczyzny*, t. 3, Warszawa 1983, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. 317, nlb. 3, Lubelskie Towarzystwo Naukowe. [Rec.: Kowalczyk E., Kwart. HKM, 32, 1984, nr 1, s. 101 n.; Litak S., „Region Lubelski”, 1 (3), 1986, s. 247–249. Por. też: Derwich M., *Uwagi i uzupełnienia do Słownika historyczno–geograficznego województwa lubelskiego w średniowieczu*, w: *Studia średniowieczne*, red. W. Korta, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, no. 1386, Historia, 101, Wrocław 1992, s. 49–83; Derwich M., *Obraz średniowiecznego osadnictwa województwa lubelskiego. Uzupełnienia do Słownika historyczno–geograficznego województwa lubelskiego Stanisława Kurasia*, „Region Lubelski”, 5 (7), 1991–1993, s. 161–185]
- 40) [Wywiad] *Bullarium Polskie*, „Ład. Katolicki Tygodnik Społeczny”, 3, 1983, nr 19 (88), s. 4.

1984

- 41) *Amboldus syn Jana z Kępina, pierwszy znany profesor Uniwersytetu Krakowskiego (ok. 1355–1375)*, St. Hist., 27, 1984, z. 3 (106), s. 491–493.
[Polemika: Z. Kozłowska–Budkowa, *O Amboldzie de Campino*, St. Hist., 28, 1985, z. 3 (110), s. 475]
- 42) [Wspólnie z I. Sułkowską–Kuraś] *Supplique, brouillons, lettres et registres de la chancellerie apostolique relatifs à la Pologne à l'époque d'Avignon (1305–1378)*, „Mélanges de l'École française de Rome. Moyen Age–Temps Modernes”, 96, 1984, no. 2, s. 719–725.

1985

- 43) *Bullarium Poloniae*, t. 2: 1343–1378, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Romae 1985, École française de Rome, ss. X, 483, mapa, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, Katolicki Uniwersytet Lubelski. [Rec.: Gaudement J., „Revue historique de droit français et étranger”, 64, 1986, no. 1, janvier–mars, s. 96–98; Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Kupper J.–L., „Le Moyen Age. Revue d'Histoire et de Philologie”, 92, 1986, vol. 1, s. 323–325; Ożóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335; Rabikauskas P., „Archivum Historiae Pontificiae”, 24, 1986, s. 418–420; Radziwiński A., Kw. Hist., 98, 1991, nr 4, s. 126–128. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97]
- 44) *Papieska taryfa świadczeń należnych wizytatorom z 1336 r. jako źródło poznania sytuacji gospodarczej Polski, w: Nummus et historia. Pieniądz Europy średniowiecznej* [Prace dedykowane Ryszardowi Kiersnowskiemu], Warszawa 1985, s. 159–162.

1986

- 45) *Burzliwe życie królowej Elżbiety Pileckiej*, „Problemy”, 42, 1986, nr 11 (484), s. 21–24, 33–37.
- 46) *Kiedy zbudowano okrągłą wieżę zamku lubelskiego?*, w: *Problemy historii i archiwistyki*, red. T. Mencil, Lublin 1986, s. 13 n.
- 47) [Wspólnie z I. Sułkowską–Kuraś] *List Paschalisa II do arcybiskupa polskiego w świetle zasad dyplomatyki papieskiej oraz recenzji i emendacji tekstów*, „Roczniki Humanistyczne”, 34, 1986, z. 2 (*Cultura et societas christiana. Księga ku czci Profesora Jerzego Kłoczowskiego*), s. 307–318.

1988

- 48) *Bullarium Poloniae*, t. 3: 1378–1417, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, Romae–Lublina 1988, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej, ss. XVIII, 301, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, École française de Rome [przedmowa: J. Kłoczowski, s. VI].
[Rec.: Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Ożóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335; Radziwiński A., Kw. Hist., 98, 1991,

nr 4, s. 126–128. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97]

1989

- 49) *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza, cz. 2: Dokumenty z lat 1248–1355*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, współudział K. Pacuski, H. Wajs, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. XXXVIII, 413, nlb. 1, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.

1990

- 50) [Wspólnie z I. Sułkowską–Kuraś] *La Pologne et la papauté d'Avignon*, w: *Aux origines de l'État moderne. Le fonctionnement administratif de la papauté d'Avignon. Actes de la table ronde organisée par l'École française de Rome, avec le concours du CNRS, du Conseil général de Vaucluse et de l'Université d'Avignon (Avignon, 23–24 janvier 1988)*, Roma 1990, s. 113–133, „Collection de École française de Rome”, 138.
[Rec.: Gaudement J., „Revue historique de droit français et étranger”, 73, 1993, no. 2, avril–juin, s. 228–230]

1991

- 51) *W epoce piastowskiej i jagiellońskiej*, w: *Dzieje miasta Nowego Targu*, red. M. Adamczyk, Nowy Targ 1991, s. 41–57.

1992

- 52) *Bullarium Poloniae litteras apostolicas aliaque monumenta Poloniae Vaticana continens*, t. 4: 1417–1431, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś ac H. Wajs, Romae–Lublina 1992, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej, ss. VII, nlb. 1, 580, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Ozóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97].
- 53) *Czy Elżbieta Łokietkówna była królową Polski?*, w: *Spoleczeństwo Polski średniowiecznej. Zbiór studiów*, t. 5, red. S.K. Kuczyński [Prace dedykowane Stanisławowi Trawkowskemu], Warszawa 1992, s. 211–214.

1993

- 54) *Supliki papieskie jako źródło do historii społecznej Polski średniowiecznej*, w: *Ojczyzna bliższa i dalsza. Studia historyczne ofiarowane Feliksowi Kirykowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J. Chrobaczyński, A. Jureczko, M. Śliwa, Kraków 1993, s. 47–57.

1995

- 55) *Bullarium Poloniae litteras apostolicas aliaque monumenta Poloniae Vaticana continens*, t. 5: 1431–1449, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, cooperantibus M. Kowalczyk, A. et H. Wajs, Romae–Lublin 1995, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej, ss. IX, nlb. 1, 356, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Ozóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97]

1997

- 56) *Spisz a Polska — od średniowiecza do I rozbioru Polski*, „Almanach Nowotarski. Rocznik Społeczno–Kulturalny”, 1997, nr 2, s. 17–26.

1998

- 57) *Bullarium Poloniae litteras apostolicas aliaque monumenta Poloniae Vaticana continens*, t. 6: 1447–1464, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, cooperantibus b.m. p. P. Sczaniecki OSB, M. Kowalczyk, Romae–Lublin 1998, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej, ss. VII, nlb. 1, 472, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Jasnowski J., „Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie”, 43, 1999–2000, s. 242–245; Ozóg K., „Quaestiones Medii Aevi Novae”, 5, 2000, s. 333–335. Por. też Kowalski M.D., *Uwagi o Bullarium Poloniae. Spojrzenie na koncepcję edycji i wykonanie*, St. Źródł., 45, 2007, s. 71–97]

1999

- 58) *L'influence de la chancellerie pontificale en Pologne médiévale*, w: *Papsturkunde und europäisches Urkundenwesen. Studien zu ihrer formalen und rechtlichen Kohärenz vom 11. bis 15. Jahrhundert*, hrsg. von P. Herde, H. Jakobs, „Archiv für Diplomatik”, Beiheft 7, Köln 1999, s. 123–130.

2000

- 59) *Nowy kodeks dyplomatyczny Mazowsza, cz. 3: Dokumenty z lat 1356–1381*, wyd. I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, indeks osób i miejscowości oprac. J. Piętka, Warszawa 2000, Wydawnictwo DiG, ss. XXXI, nlb. 1, 361, nlb. 4, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno–Pedagogiczna w Łowiczu.
[Rec.: Chojnacki P., „*Questiones Medii Aevi Novae*”, 6, 2001, s. 366; Grabowski J., *Jeszcze uzupełnienia do Nowego kodeksu dyplomatycznego Mazowsza, część III: Dokumenty z lat 1356–1381*, St. Źródł., 41, 2003, s. 71–76; Markert A.E., „*Rocznik Mazowiecki*”, 13, 2001, s. 316; Pacuski K., *Uzupełnienia i sprostowania do Nowego kodeksu dyplomatycznego Mazowsza, część III: dokumenty z lat 1356[–1381]*, St. Źródł., 40, 2002, s. 167–200; Supruniuk A., *Uzupełnienia i uwagi do Nowego kodeksu dyplomatycznego, część III: dokumenty z lat 1356–1381*, St. Źródł., 40, 2002, s. 107–165]

2006

- 60) *Bullarium Poloniae litteras apostolicas aliaque monumenta Poloniae Vaticana continens, t. 7: 1464–1471*, ediderunt et curaverunt I. Sułkowska–Kuraś, S. Kuraś, cooperantibus J. Smołucha, P. Stanko, Romae–Lublin 2006, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, ss. XII, 356, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii.
[Rec.: Kowalski M.D., *Krytyczne uwagi o najnowszym, siódmym tomie Bullarium Poloniae*, Rocz. Hist., 73, 2007, s. 214–231; Prokop K.R., „*Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*”, 92, 2009, s. 377–387]

opracował Marcin Starzyński